

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtiszi létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

Ő Császári és Apostoli Királyi Felsege folyó évi október hó 17-én kelt legfelsőbb elhatározásával, a háboruban tanusított különösen hazafias és önfeláldozó magatartása elismeréséül, *Thamm Géza* szarvasházai alerdésznek a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA.

I.

KÖRRENDELET.

Valamennyi magyarországi kincstári erdőigazgatóságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak,

a havasgazdasági programmok egybeállítása tárgyában.

19280/1914/I/B/1. szám. — A kincstári havasok berendezésére és a havasi legelők feljavítására vonatkozó terműveletekből és a bemutatott havasgazdasági programmból arról győződem meg, hogy a legtöbb igazgatási hivatal ezen munkálatok sorrendjének tervezésében a célszerűséget és sürgősséget nem tartotta szem előtt.

Mihez tartás végett értesítem tehát az igazgatási hivatalokat, hogy az egyes havasok berendezését és feljavítását célzó munkálatok a következő sorrendben veendőek tervbe:

1. A havasokra vezető utak kiépítése és illetve helyreállítása.
2. Havasi istállók, tanyák, illetve karámok, kunyhók stb. építése.
3. Havastakarítás.
4. Vizenyős, mocsaras helyek fölös vizének levezetése.
5. Végül a tulajdonképeni legelőjavítás.

Az itt felsorolt munkálatok végrehajtásánál általában a következők tartandók szem előtt:

A havasokra vezető utaknak a kincstári erdőket szelő és illetőleg érintő szakaszai úgy építendőek, hogy azok a szükséghez képest már most, vagy pedig idővel az erdőgazdaság érdekeit is

kifogástalanul szolgálhassák. Evégből az ilyen utak az erdők föltartására irányuló gazdasági cél különös figyelemben tartása mellett 18 *m*-nél nem kisebb kanyarokkal és általában lehetőleg 7⁰/₀-nál nem nagyobb maximális emelkedéssel s ellenesések lehető kizárása mellett úgy tervezendők, hogy a normális utszélesség a kanyarulatokban, a sarokszög élességéhez mérten, 100⁰/₀-ig bővítendő, a lejtviszony pedig a kanyarulatokban 50⁰/₀-al apasztandó. Két egymást követő kanyarulat közé legalább 10 *m* hosszú egyenes iktatandó.

Nagyobb emelkedések csak a legkritkább esetben rövid szakaszokon és legfeljebb 10⁰/₀-ig engedhetők meg.

Az erdőrégió fölül haladó és kizárólag havasgazdasági célú szolgáltni hivatott utszakaszokon — ha a terep úgy kívánna — kisebb sugaru kanyarok is alkalmazhatók, miután ezek az utrészek csakis a havasi gazdaság céljára szolgáltnak, s következésképen annak a szükségleteihez mérten építendők.

Ha valamely havasra a tetemes költség miatt ezidőszertint rendes szekérutat kiépíteni nem lehet, úgy a tervezett utirányban szabályszerű lejtmeretezés előfeltételével először csupán lovagló ösvény építendő, mely nyoma lesz egy később kiépítendő rendes szekérutnak.

Az utépítés után, amely a havasra való építési anyagszállítást is megkönnyíti, a havason tartózkodó embereknek és állatoknak, az idő viszontagságai elleni védelmére szükséges épületek (kunyhók, istállók, szérük, karámok stb.) és illetőleg építmények létesítendők. A havasi istállók építésére vonatkozó tervek és műszaki leírás egy-egy példányát (összesen 11 darabot) idecsatolva megküldöm azzal az utasítással, hogy felmerülő szükség esetén, vagyis ott, ahol az időjárás zordsága istállók és nem egyszerűbb védőhelyek (szérük, karámok) létesítését teszi szükségesé, e tervek közül az ottani havasgazdasági viszonyoknak leginkább megfelelőt kiválaszthassa.

Ha a havas megközelítése az utak kiépítésével megkönnyítve és a legelő állatok, valamint a személyzet védelme is biztosítva van, akkor következik a legelőterületnek gyombokroktól, teljesen elgyomosodott foltoktól és kövektől való kitisztítása.

Ez a munka a havasoknak a borókától, havasi égetől, törpefenyőtől stb. gyombokroktól való kitarításával veszi kezdetét.

Enyhe lejtőjű, vagy lapályos területről, ahol a lavinajárástól nincs mit tartani, az összes gyomcserjék kiirtandók, míg a lavinajárásoknak kitett meredekebb oldalakon az említett gyombokrok irtása legfeljebb csak vízszintes, 10 m széles pásztaiban engedhető meg.

A legeltethető terület nagyobbitása végett teljesen kiirtandók az elhagyott régi tanyahelyeken buján felverődött gyomok is, a helyükön támadó üres foltok pedig fűmaggal bevetendők.

A legelőtisztítási munkához tartozik végül a kövek összegyűjtése. A kövek lehetőleg az építkezésnél használandók fel, vagy szélfelfogó és lavinajárásokat megakadályozó falak építésénél, vízmosások kötésénél, utkaviccsolásnál, ha pedig ilyen célra nem szükségesek, úgy a legelőn itt-ott található mélyedések kitöltésénél.

Ezen munkálatok elvégzése után a mocsaras és vizenyős helyek főlős vizének a levezetése veendő tervbe.

Ezután következnek a szorosán vett legelőjavítási munkálatok, u. m. gyomnövények (ideértve a mohokat is) irtása, hangyabolyok és zombékok szétverése (ott, ahol azt a pásztorok elvégezni nem tudják), továbbá boronálás, felülvezetés, öntözés, műtrágyázás stb.

Itt megjegyzem, hogy az istállókban összegyülemelő trágyának felhasználását, valamint a legelőn elhagyott trágyalepények széjjel-teregetését minden évben szigoruan meg kell kívánni.

Felhivom az igazgatási hivatalt, hogy a múlt évben bemutatott havasgazdasági programot a most elmondottak figyelembevételével újból dolgozza ki és azt legkésőbb jövő év január hó végével terjeszsze elém.

Megjegyzem, hogy a munkálatokat nem okvetlenül szükséges évekre is beosztani, hanem a program összeállításánál főleg a szükségletek okszerű és gazdaságos megállapítására, valamint az egyes munkálatok sorrendjének czélszerű beosztására legyen figyelemmel és lehetőleg helyesen tüntesse ki az egyes munkák megközelítő költségeit is.

Végül felhivom, hogy a folyó évre tervezett építkezésre vonatkozó terműveleteket haladéktalanul terjeszsze elém.

Budapest, 1914. évi május hó 31-én.

A miniszter rendeletéből:

Téglás

miniszteri tanácsos.

Műszaki leírás

az ideiglenes havasi istállók tájékoztató terveihez.

Az I-ső számú tájékoztató terv egy tisztán fából összerótt ideiglenes jellegű havasi istálló tervét mutatja.

Ajánlatos tehát ezen istállót oly havasokon felépíteni, melyeken csak gömbölyű épületifa áll elegendő mennyiségben rendelkezésre, de jó réteges épületi követ sem az építési helyen, sem annak közelében találni nem lehet.

Az egész istálló egymástól 2,5 m közökben elhelyezett 25 cm gömbölyű vagy 20—29 cm, kétoldalt faragott keresztgerendákon van felépítve, mely keresztgerendák négy egymástól egyenlő távolságban legalább 1,00 mélyre a földbe levert 18—20 cm vastag gömbölyű czölöpökön nyugszanak.

A czölöpök föld feletti része a részletrajz szerint kupalaku-
lag fadarabokkal vagy mohába rakott kövekkel van körülvéve, hogy a czölöpöket, de különösen annak földdel érintkező alját az eső ne verje.

A keresztthordgerendákra a részletrajz szerint jóminőségű aszfaltlemez helyezendő, hogy a hidlásról esetleg lecsöpögő vagy leszivárgó trágyalé meg ne támadhassa azokat.

Felmenő külső falak 115 cm magasak, s két oldalt durván bárdolt gömbölyű fából vannak összeróva.

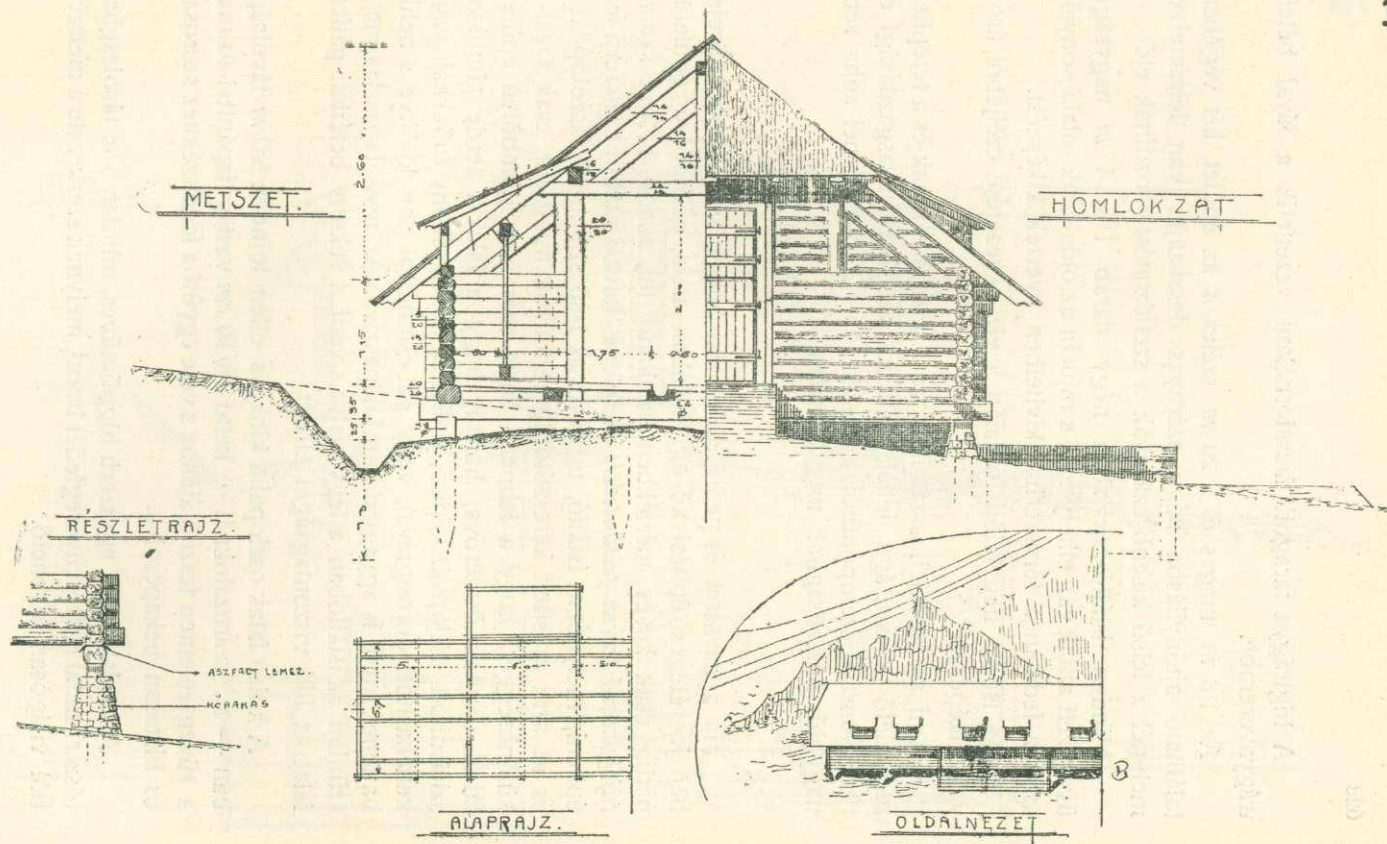
A hosszfalak kihajlását az 5,5 m közökben beljükhöz rótt rövid keresztvászfalak biztosítják, melyek a hosszállású istállót több szakaszra osztják, s megvalósítják a keresztállású istállók azon egyedüli előnyeit, hogy a különféle faj, koru és gazdáju jószág az istállóban egymástól teljesen elkülöníthető.

A keresztvászfalak szintén két oldalt durván bárdolt gömbölyű fából vannak összeróva, melyek belső végükön széthuzás ellen 3 cm vastag keményfaszegekkel vannak egymáshoz erősítve, s kimozdulás ellen pedig a középszelemtartó oszlopba becsapolva.

Az oldalfalakra egyszerű függőműves nyeregfedél borul, melynek szerkezete a metszetből világosan látható.

A fedélhéj zsindeley vagy hasított dranicza.

A hidlás és járda 8—10 cm vastag hasított, esetleg félgömbölyű, de illesztett fából van kiképezve, amelyre a jászolfa van beékelve.

1. számú rajz.

A higtrágya faragott facsatornákon vezetetik a fával bélelt trágyaverembe.

Az 1·8 *m* magas és 1·20 *m* széles, s az épület két végében található ajtónyílásba négy szárnyas deszkaajtó van felszerelve, melynél a felső kisebb szárnyak a szellőztetést mozditják elő.

Minden istállószakaszban négy darab 1% 4 *m* nagyságu üvegezett ablak van elhelyezve, s miután az oldalfalak tulalacsonyak, azok a fedélen a tervszerinti kivitelben nyertek kiképzést.

Az istálló hegyfelőli oldalán a víz bevezetése céljából árok van kiképezve.

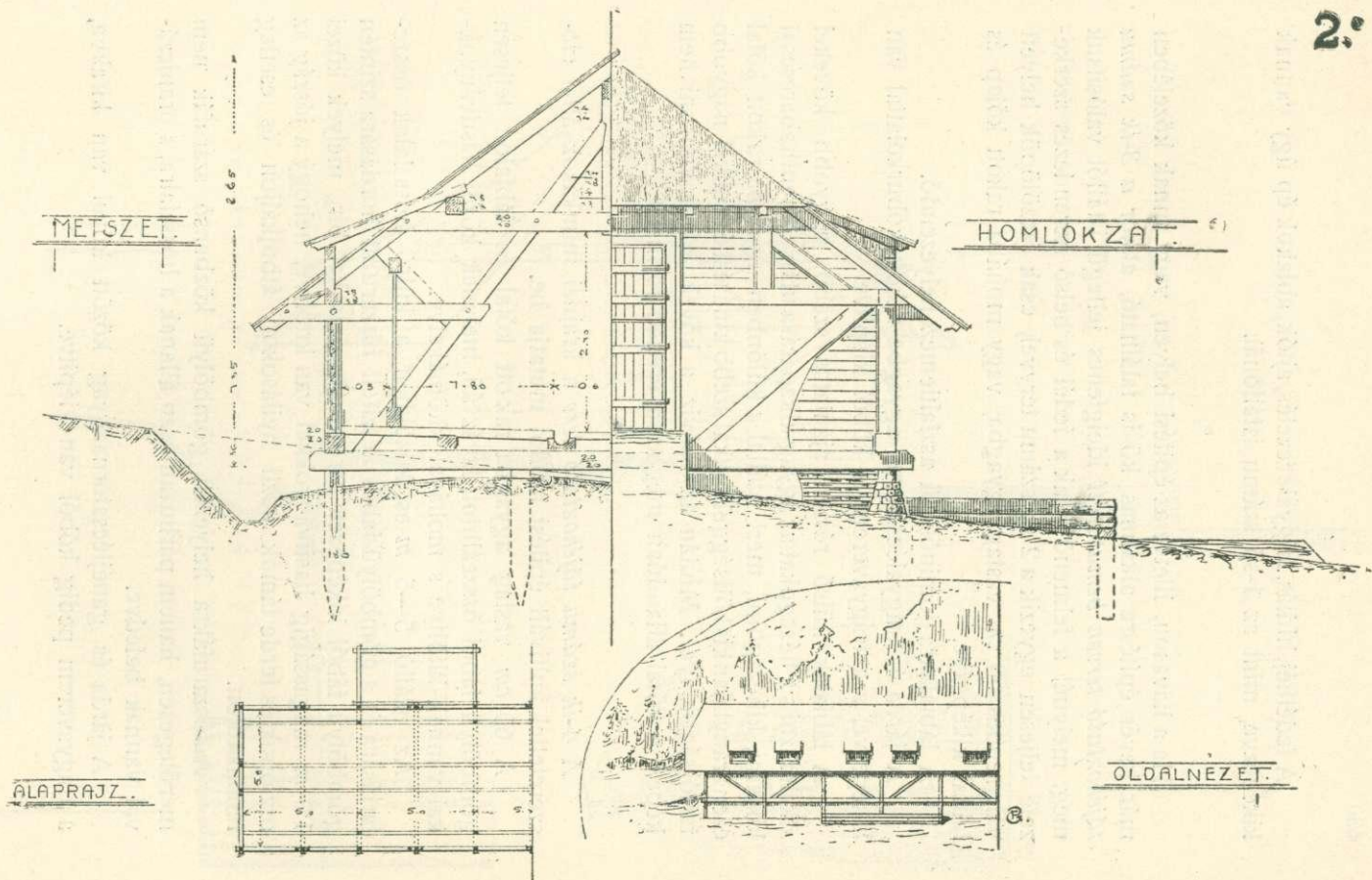
Ami az istálló hosszát illeti, az a marhaszámnak és a terepnek megfelelő hosszúságu lehet, ajánlatos azonban havasgazdasági és tűzbiztonsági szempontból a hosszát 15—20, de 25-nél soha sem nagyobb hosszúságban megválasztani.

*

Ha a havason és pedig az építési helyen vagy annak közelében jó réteges építési kő egyáltalában nem, gömbölyü épületifa pedig csak kevés mértékben található fel, akkor a 2-ik számú tájékoztató terven feltüntetett ideiglenes havasi istállót czélszerű felépíteni, melynél az istálló, ugymint az 1-ső számunál, faczölöpökön és az arra erősített kereszthordgerendákon nyugszik, csak azzal a különbséggel, hogy a felmenő falak már nem gömbölyü épületfából vannak összeróva, hanem hogy a falakat ferde támokkal szilárdított oszlopváz képezi, melynek közei vékony rudakkal, vagy kettéhasított dorongfával, vagy paticsfonással van kitöltve s belül, ha lehet, kívül is agyaggal van kitapasziva. Az agyagtapasztás megszünteti az istállóban a légvonatot s védi a vékony betétfát, paticsfalat az idő viszontagságai ellen.

A külső falak oszlopoi a kihajlás ellen minden 5·0 *m* távolságban — a főszaruzatoknál — kettő 18/10 *cm* vastag fapánttal vannak a süvegszelemen feszítőfájához s vele együtt a fedélszékhez szorosan és biztosan bekapcsolva.

Az oldalfalakra egyszerű függőműves, minden 5 *m* távolságban főszaruzattal ellátott nyeregfedél borul, melynek szerkezete a metszetből világosan kivehető.

2. számú rajz.

A fedélháj, hidlás, trágyalevezetés, ajtók, ablakok ép úgy vannak kiképezve, mint az 1-ső számú istállónál.

*

Ha a havason, illetve az építési helyen, vagy annak közelében már kevés építésre alkalmas kő is található, akkor a 3-ik számú tájékoztató terven bemutatott ideiglenes jellegű istállót valósítsuk meg, melynél a felmenő falak a fedél és belső berendezés szerkezete teljesen egyezik a 2-ik számú tervvel, csak facölöpök helyett van rendes 60 cm vastag agyagba, vagy mohába rakott kőlap és lábfal kiképezve.

A lábfalakra jóminőségű aszfaltlemez helyezendő.

A járda és trágyalécsatorna agyagba rakott kőburkolattal van kiképezve, s a trágyaverem is kőből kiépítve.

A lábfalak külső részén ajánlatos szebb, nagyobb köveket alkalmazni s a hézagokat az agyag kikaparása után cementhabarccsal kikenni, kihézagolni, mert ezáltal a különben agyagba rakott kőfal ezen aránytalan kis költséggel sokkal szebb kinézetű és sokkal nagyobb tartósságot nyer. Miután az esővíz a kövek közül kimosni nem képes, a kőfal állandóan megtartja eredeti formáját.

*

A 4-ik számú tájékoztató terv a krajnai munkások által előszeretettel kultivált építési módot mutatja be.

A 60 cm vastag agyagba rakott kőfal és lábfalon teljesen gömbölyű fából összeállított faváz áll, melynek közei hasítványokkal vannak kitöltve s mohával kitömékelve.

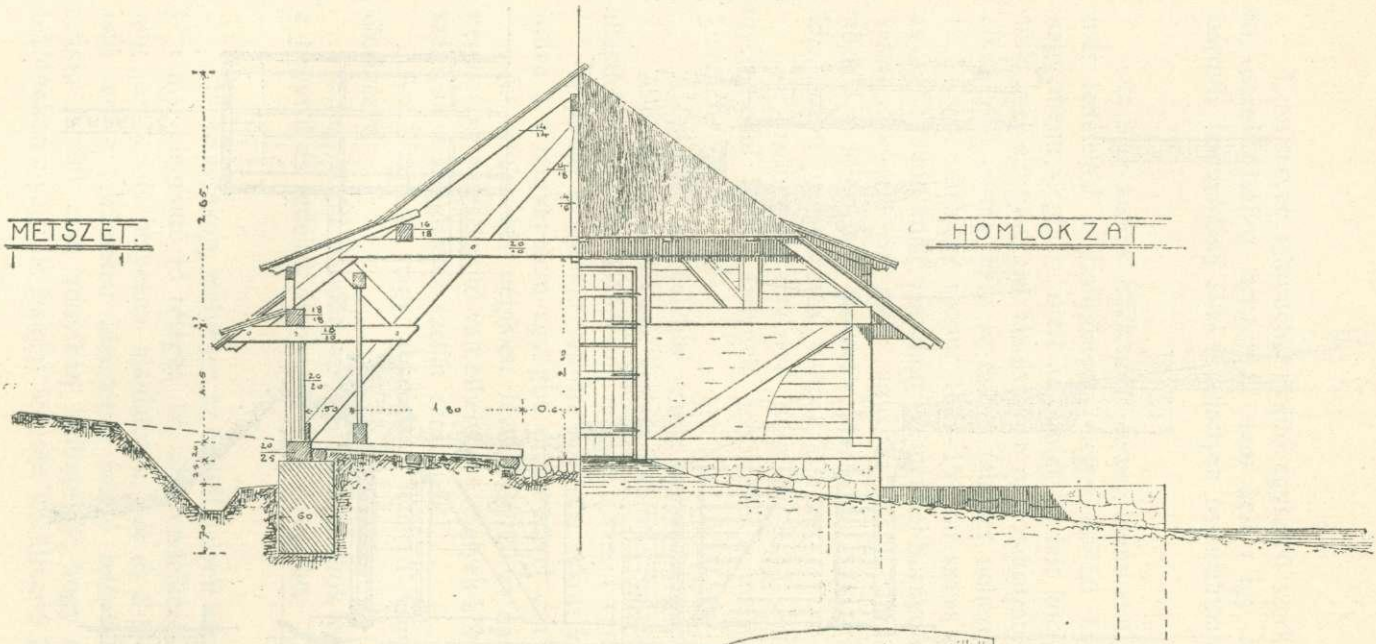
Az istálló 5—5 m-es közökben a külső hosszfalak összetartására és a gömbölyű fából készített főszaruzat hordására szintén gömbölyű fából kiképezett keresztválaszfalakkal bir, melyek közei 1.0 m magasságig hasítványokkal van kitöltve, nehogy a jóság az oszlopok és ferde támpok közti nyílásokon átbujkáljon és esetleg fennakadjon.

A főszarufákra helyezett gömbölyű közbenső szarufák nem merőlegesen, hanem párhuzamosan állanak a hosszfalra, s draniczával vannak befedve.

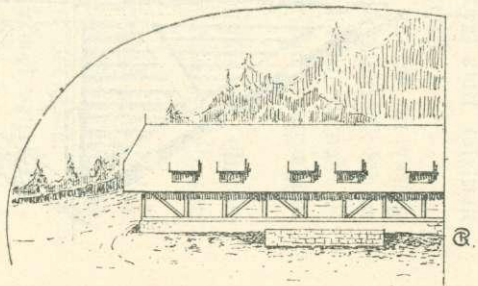
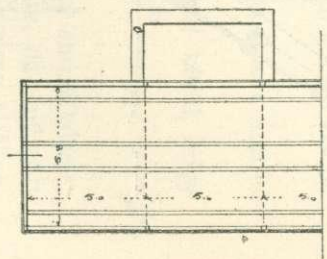
A járda és ganéjlécsatorna agyag között kővel van kirakva, a trágyaverem pedig kőből van kiépítve.

METSZET.

HOMLOKZAT

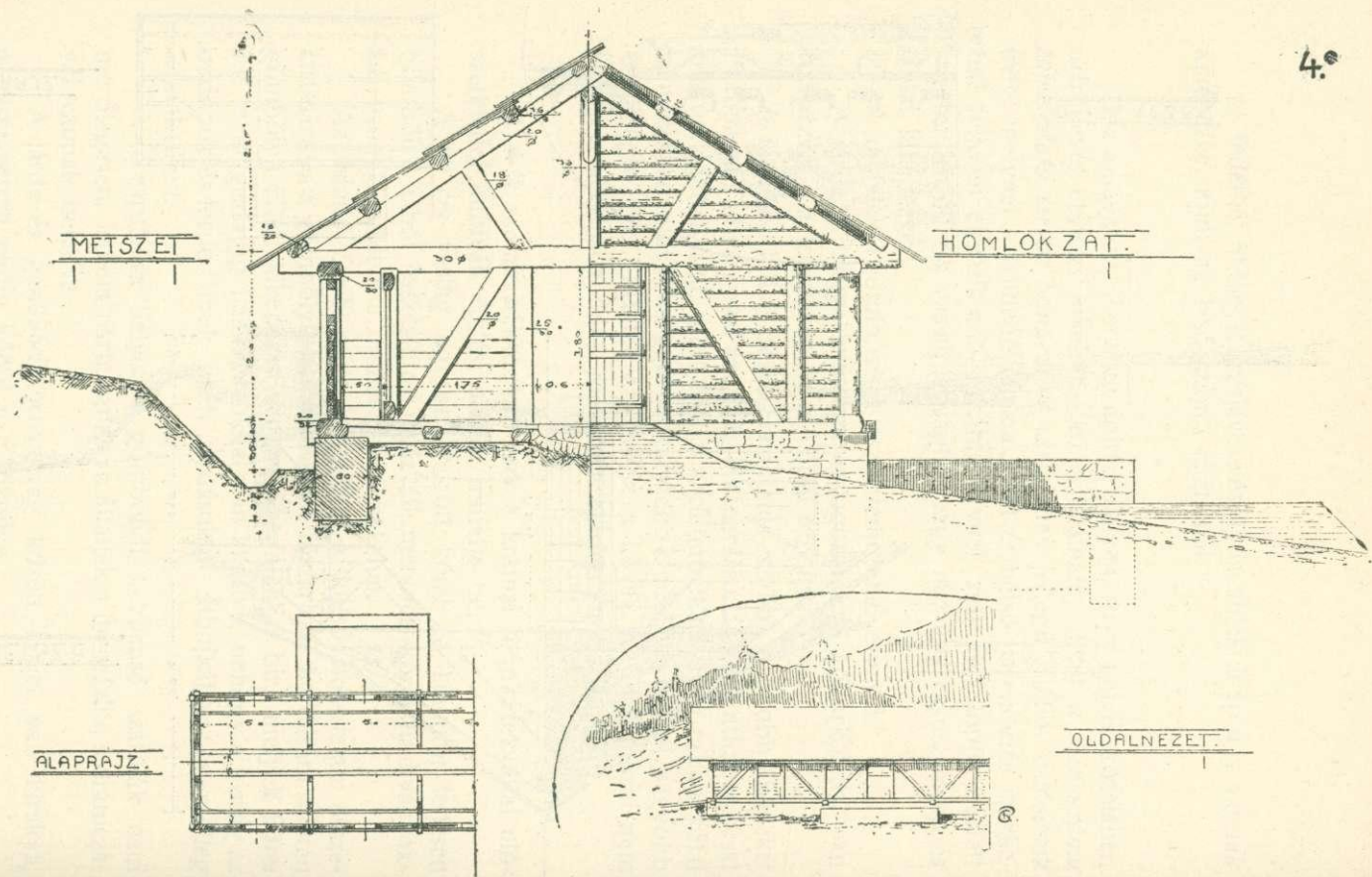

ALAPRAJZ.

OLDALNÉZET.

3. számú rajz.

4. számú rajz.

Ezen terven feltüntetett istálló egyszerű szerkezete által tűnik ki, összeállításához faragott fa nem kell, s így ácsok hiányában bármily famunkások által is könnyen összeállítható.

*

Az 5-ik számú tájékoztató terven bemutatott istálló felépítése már feltételezi a jóminőségű réteges építési követ (ha nem is nagy mennyiségben), mert az épület főfalait kőoszlopok helyettesítik, melyek 5—5 m távolságban a főszaruzatok alatt találnak elhelyezést és melyekre az összes felteher nehezedik.

A kő minősége szerint 100—150 cm széles és 60 cm vastag agyagba rakott külső részükön cementtel hornyolt oszlopok 80 cm vastag, 70—100 cm mély agyagba rakott alapfallal bírnak és közeik a földbevert rudakon kiképezett s kívül-belül agyaggal kitapasztott paticsfonással vannak kitöltve.

Az oszlopokra egyszerű függőműves, feszítőtámmal ellátott nyeregfedél borul, melynek szerkezete a metszetből világosan kivehető.

A fedélhéz zsindelylyel vagy hasított draniczával van fedve.

A hidlás 8 és 10 cm vastag hasított vagy félgömbölyű, de illesztett fából van kiképezve, melyre a jászol van beékelve.

A járda- és ganéjlécsatorna agyagba rakott kővel van kiburkolva s a trágyaverem agyagba rakott kővel van kiépitve.

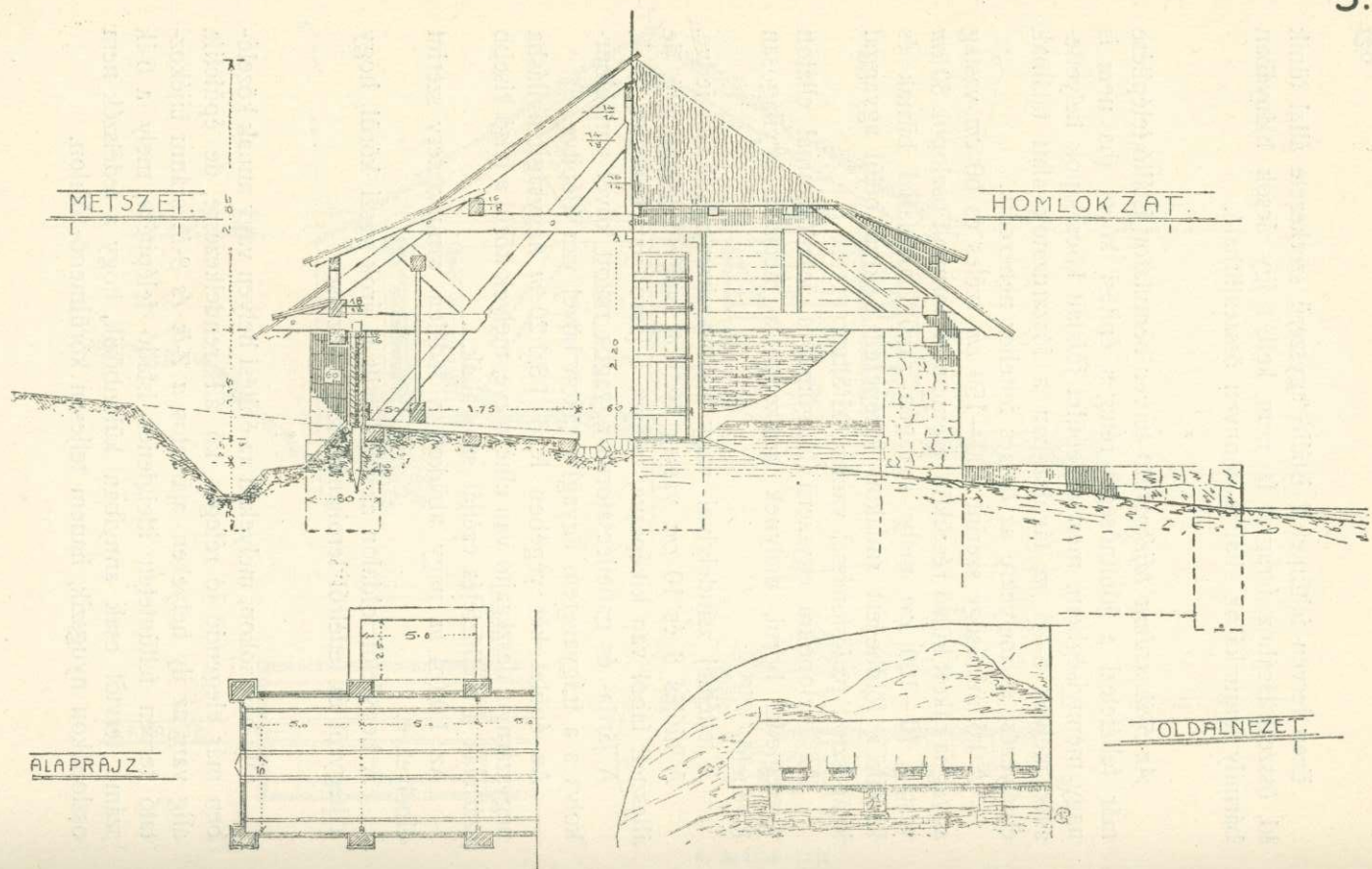
Az épület két végében lévő 1·8/1·20 m nagyságu nyílásba négyszárnyu deszkaajtó van elhelyezve, melyek közül a felső kisebb szárnyak a szellőztetés célját szolgálják.

Az 1·0/0·4 m nagy ablakok a fedélen vannak terv szerint elhelyezve.

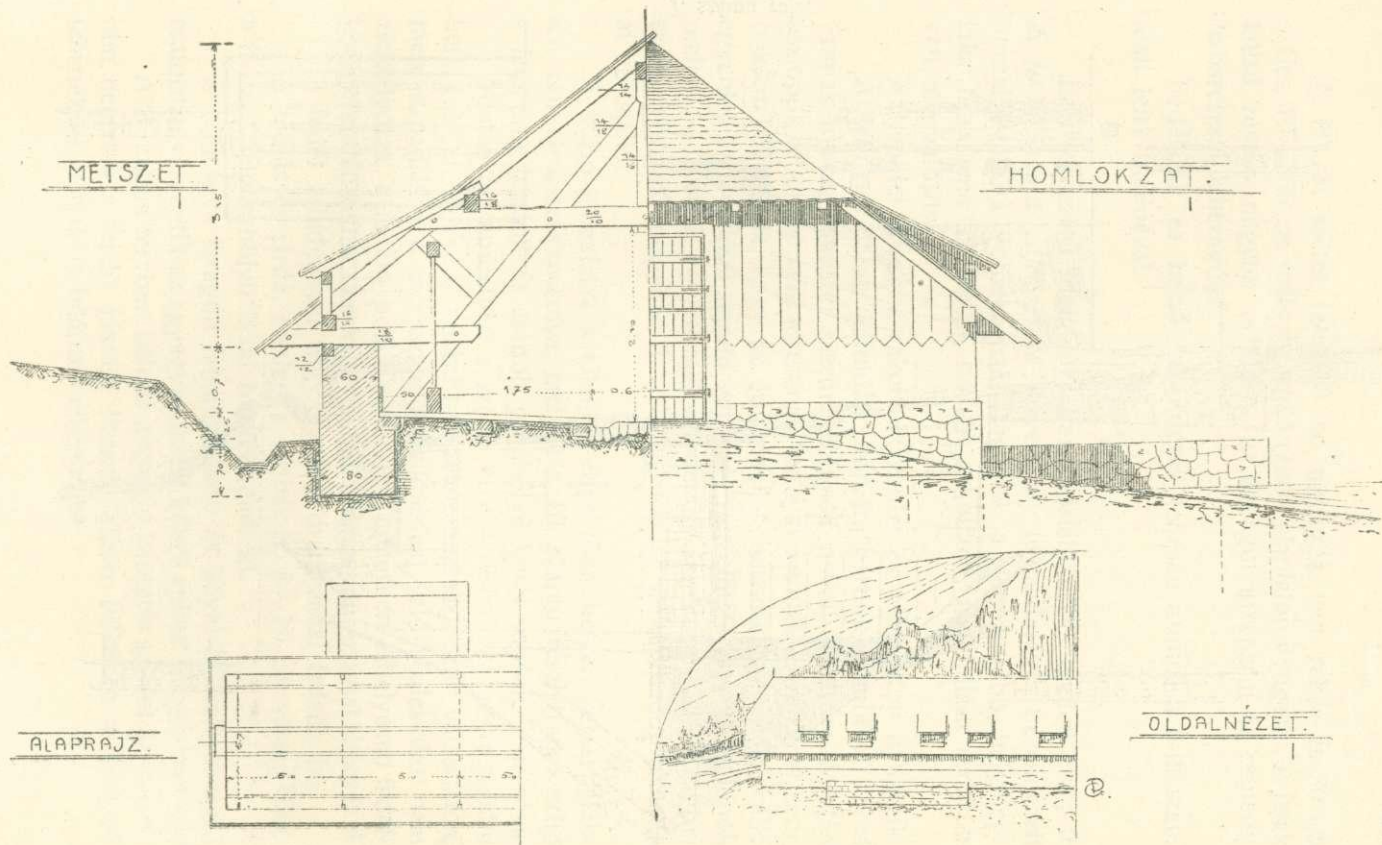
A hegyfelőli oldalon az istállót itt is árok veszi körül, hogy a hegyről és fedélről lerohanó vizet levezesse.

*

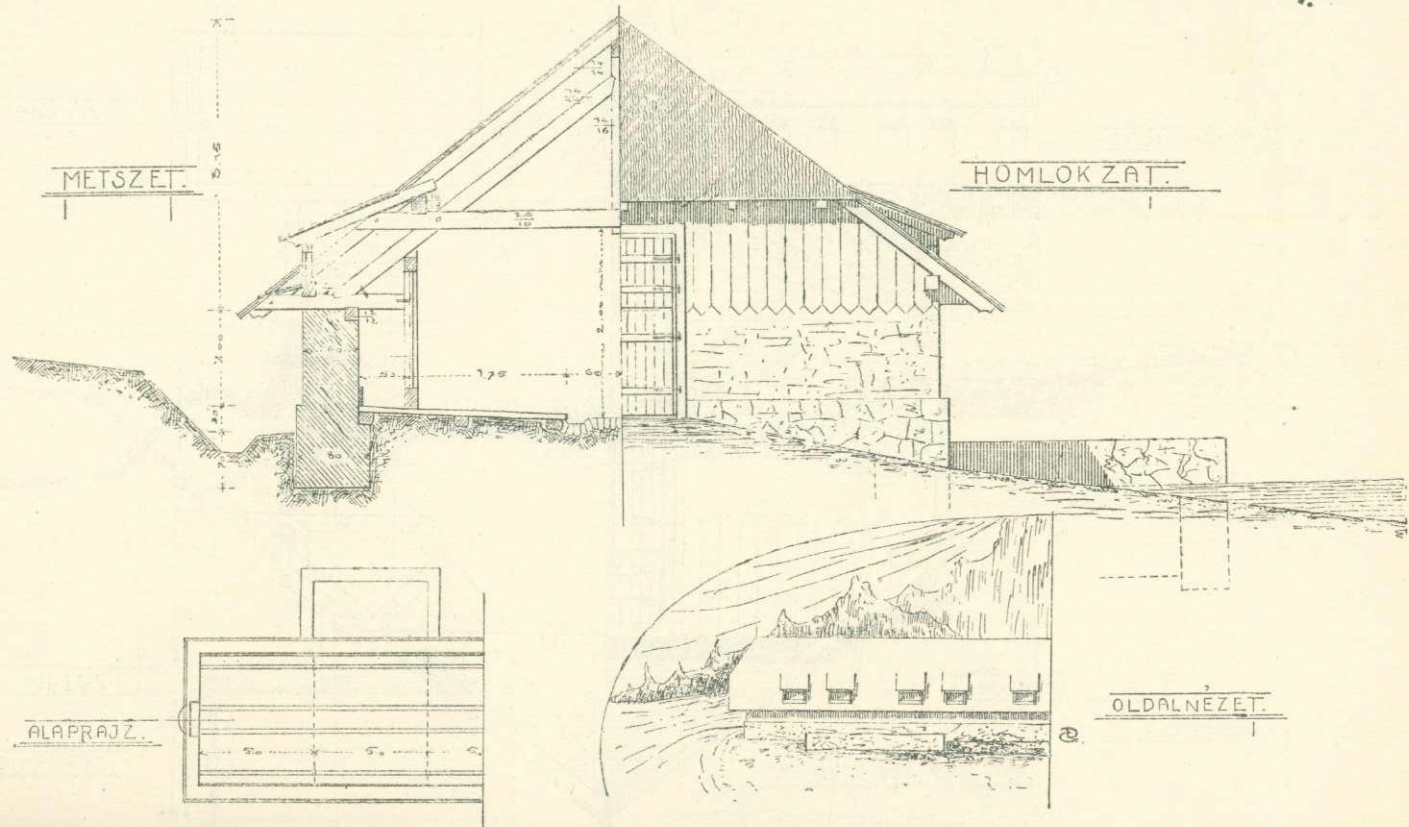
Oly havasokon, melyeken az építési helyen vagy annak közelében már elegendő jó réteges kő áll rendelkezésre, de épületifa alig van, az ily helyeken ajánlatos a 7-ik és 8-ik számú tájékoztató terven feltüntetett ideiglenes istálló felépítése, mely a 6-ik számú tervtől csak annyiban különbözik, hogy a fedélszék nem oszlopokon nyugszik, hanem teljesen körülmenő főfalon.

5. számú rajz.

6. számú rajz.

7. számú rajz.

A 60 cm széles felmenő fal agyagba van rakva és 80 cm széles, 70—100 cm mély agyagba rakott alapfalon nyugszik. A falak külső részén nagyon ajánlatos az agyagot kikaparni és cementhabarccsal kihézagolni.

Fedélszék és belső berendezés teljesen azonos a 6-ik szám alatt leírt istállóéval.

*

Ezen egyszerű ideiglenes havasi istállótervek mellett a 8., 9. és 10-ik számú tájékoztató tervek oly tejgazdaságra berendezett havasi istállóra vonatkoznak, melynél a legnagyobb helymegtakarításra való tekintettel, szintén a hollandi rövidállású rendszer van megvalósítva.

Az épület agyagba rakott kőalapon és lábfalakon nyugszik.

A felmenő falak kétoldalt durván bárdolt gömbölyű fából vannak norvég rendszer szerint oszlopok nélkül összeróva. Miután oszlopok sehol elő nem fordulnak, még az ajtónál és ablaknál sem, önként következik, hogy az épületnek a beszáradás folytán beálló egyenletes süllyedését semmi sem gátolván, elmaradnak az oszlopok mellett — a régi épületeknél mindenütt látható — 2—3 ujjnyi széles hézagok, melyeken át a hideg havasi szél szabadon járhatta át az istállót.

A külső hosszfalak a kihajlás ellen több helyen keresztfalakkal vannak összekapcsolva, melyek a 10. számú részletrajz szerint a feklapon bárdolt és csapolt gömbölyű fából vannak összeróva.

Miután az épületben a széna elhelyezéséről is gondoskodni kell, a fedél részére a szilárd bakszelemenes fedélszék választott, mely a padláson a szénaszállító kézikocsival való közlekedést nem akadályozza, a fedém pedig a minden méterben elhelyezett fedélkötőgerendán kettős deszkaboritással és agyagtapasztással láttatott el.

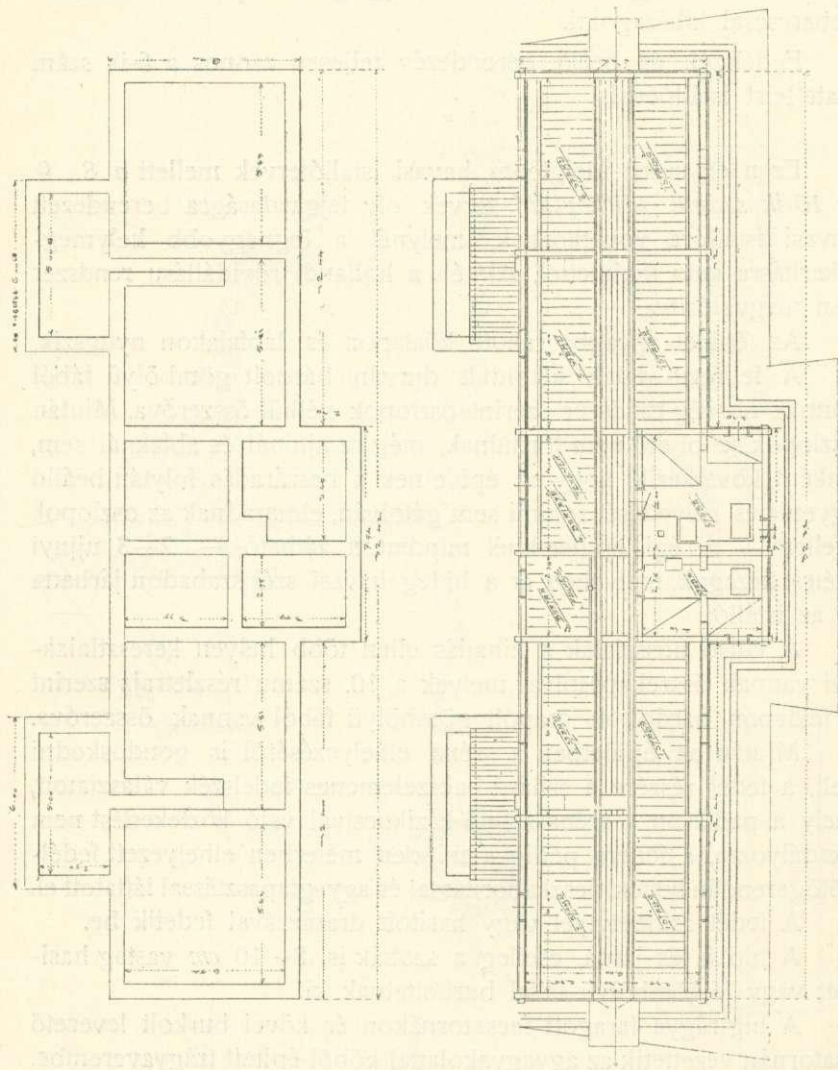
A fedél zsindelelyel vagy hasított drancizával fedetik be.

A hidlás és járda, esetleg a szobák is, 8—10 cm vastag hasított vagy félgömbölyű fával burkoltatnak ki.

A higtrágya faragott facsatornákon és kővel burkolt levezető csatornán vezetetik az agyagvakolattal kőből épített trágyaverembe.

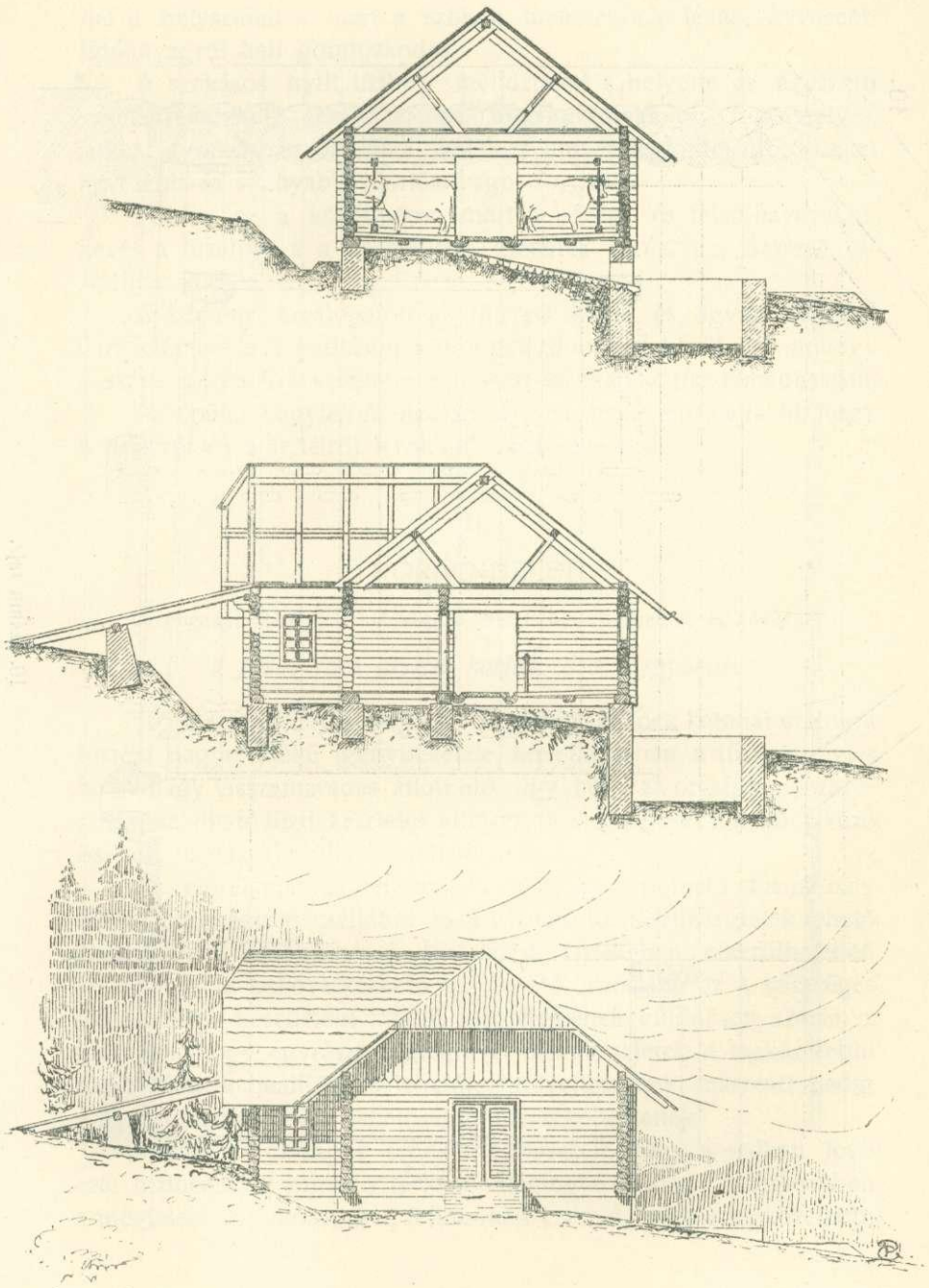
A 8. számú tervben látható alaprajzi beosztás szerint az épületben nemcsak a tejelő jószág, hanem külön fülkében a borjászó tehének és borjak is találnak elhelyezést.

A gazda, pásztorok és fejő leányok részére két külön helyiség áll az épület közepén rendelkezésre.

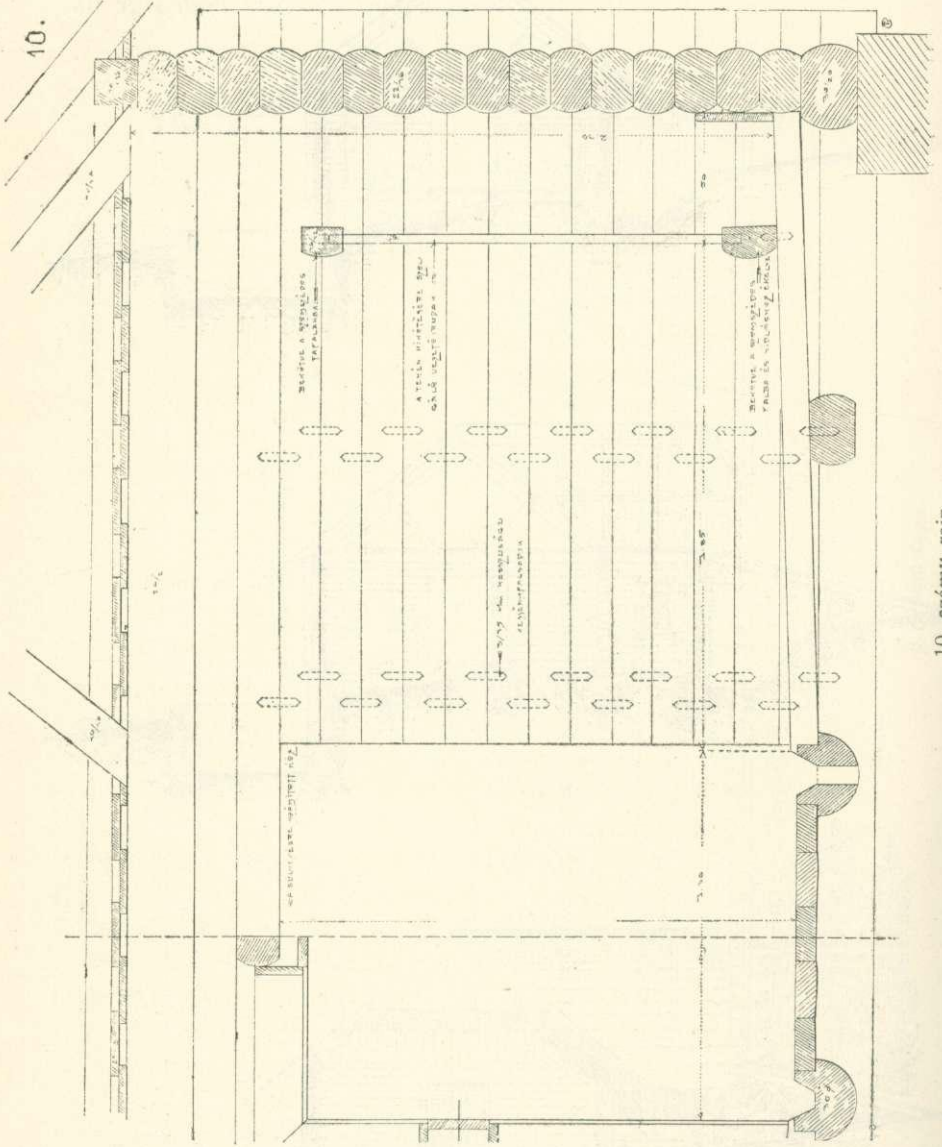

8. számú rajz.

A személyzet helyisége a közepre helyeztetett, mert onnan jobban szemügyre veheti a jószágot, baj esetén gyorsabban terem-

9. számú rajz.

10. számú rajz.

het a helyszínen s mert a szobák melegebbek lévén, kevesebb fűtőanyagról kell gondoskodni.

A szokásos nyílt tűzhely mellőztetett s helyette az egyszerű vastakaréktűzhely alkalmaztatott, mert ez nem oly tűzveszélyes, sokkal gyorsabban fűti ki a szobát s ami a legfontosabb, sokkal kevesebb és silányabb tüzelőanyagot fogyaszt.

Fontos ez a körülmény, mert a közép- és felső havasokon kevés a tüzelőfa s a személyzet idejének jórésztét a fűasztó faszállítás köti le.

A kémény kiválogatott jó réteges kővel és agyagvakolattal van felépítve s a padláson külön paticsfonással körülvéve, nehogy a széna a kémény közelébe érhessen és esetleg tűz támadhasson.

Az épület hegyfelőli oldalán szintén árok képeztetik ki, hogy a hegyről és a fedélről lerohanó vizet elvezesse.

II.

KÖRRENDELET.

Valamennyi alárendelt hatóságnak, hivatalnak, intézetnek és közegnek

a fával való tüzelés korlátozása tárgyában.

105523/1915/I/A/4. szám. — A munkaerőnek katonai célokra történt nagymértékű igénybevétele következtében a tűzifatermelés terén nagy visszamaradás állott elő, úgy hogy az országban ezidő szerint található tűzifakészletek korántsem elégségesek a bekövetkező ősztéli tűzifaszükségletek kielégítésére.

Az előreláthatóan teljesen ki nem küszöbölhető tűzifahiány lehető csökkentése céljából és a várható tűzifaszükségletek lehető akadálytalan kielégítésének biztosítása érdekében elkerülhetetlen tehát, hogy a bekövetkező baj lehető orvoslásához a szükséges intézkedések késedelem nélkül megtéssenek különösen abban az irányban, hogy egyrészt a meglevő tűzifakészletek a legközelebbi fűtési időszak beálltaig is lehetőleg növeltesenek, másrészt pedig a tűzifaszükségletek a lehetőségig mérsékeltesenek.

Miután az országos érdek megköveteli, hogy a szóban levő cél biztosítására minden tényező megtegye a maga hatáskörében a megfelelő intézkedéseket, felhívom a Czimet, hogy a legközelebbi

fűtési időszak beálltával *hivatalos jellegű* tüzfafogyasztását a széntüzelésre való áttéréssel, ha pedig ez lehetséges nem volna, legalább a tüzfaszükségletnek a lehetőségig való korlátozásával mérsékelje.

Budapest, 1915. évi augusztus hó 4-én.

Ghillány.

III.

KÖRRENDELET.

Valamennyi vármegyei és városi közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága
elnökének

a tüzfatermelés fokozása tárgyában.

105521/1915/I/A/4. szám. — A tüzfakészlet az ország legtöbb vidékén, a termelésnek visszamaradása következtében, a katonai fogyasztással is jelentékenyen megnövekedett szükséglethez képest kevés lévén, elkerülhetetlennek tartom, hogy a várható tüzfaszükségletek lehetőleg akadálytalan kielégítésének biztosítása érdekében a kellő intézkedések késedelem nélkül megtéssenek.

Felhivom tehát Elnök urat, hogy — reámutatva a nyár elmúltával előreláthatólag mindinkább fokozódó mértékben jelentkező tüzfakeresletre — a vármegye (város) határában fekvő *összes erdők birtokosaihoz azonnal* intézzen felhívást olyan értelemben, hogy a birtokosok erdeikben a még folyamatban levő tüzfatermelést a tőlük telhető fokozott mértékben folytassák, illetőleg a tüzfatermelést *sürgősen* kezdjék meg és lehetőleg nagy tüzfakészletet termeljenek, hogy a különösen a tél beálltával elkövetkező nagy tüzfakereslet kielégítésén az új termelésű faanyag felhasználásával is könnyíteni lehessen.

Hogy pedig az új termelésű tüzifa a célnak a lehető legjobban megfeleljen és a tél beálltával elég jól fel is használható legyen, figyelmeztesse az erdőbirtokosokat, hogy a tüzfát elsősorban is a korábbi vágásokban visszamaradt száraz faanyagból, az erdőkben előforduló száraz vagy széldöntött fákból és végül a vékonyabb méretű s hamarább száradó áterdőlési tisztítási (előhasználati) faanyagból termeljék.

Tekintettel továbbá arra, hogy a szükségletek csak akkor lesznek kielégíthetők, ha a termelt tüzfakészletek a fogyasztó

helyekre tényleg és a legrövidebb idő alatt el is jutnak, igen kívánatos, hogy ahol a helyi munka és fuvarerő korlátolt, ott a tűzifatermelés csak olyan erdőrészekben, illetőleg vágásterületeken kezdessék meg, amelyek a vasuti szállítási vonalakhoz közel esnek.

Felhivom tehát, hogy az erdőbirtokosokat erre is figyelmeztesse.

Végül hívja fel az erdőbirtokosokat, hogy amennyiben a tűzifatermelés csak a rendszeres, vagy az ideiglenes üzemtervtől eltérő módon és helyen volna beállítható (például: az üzemtervben elő nem írt áterdölési ritkítási faanyagból, vagy nem az üzemterv szerint esedékes vágásterületen), a szóban levő használat sürgős engedélyezése iránt kiállítandó kérvényeiket, ha erdeik állami kezelés alatt állanak, közvetlenül a kezelő m. kir. járási erdőgondnokságnál, ha pedig erdeik nincsenek állami kezelés alatt, közvetlenül a kir. erdőfelügyelőségénél nyujtsák be.

Elnök urat pedig még arra is felhivom, hogy az erdőbirtokosoknak a m. kir. állami erdőhivatal, illetőleg a kir. erdőfelügyelőség útján — *legkésőbb az 1915. év december havának végéig* — előterjesztett indokolt kérelmére, az 1904. évi 62060. számú körrendeletben nyert felhatalmazás alapján — az erdőgazdasági szempontból szükséges feltételek kikötése mellett — elnöki uton adjon engedélyt a tűzifatermelésnek az üzemtervtől eltérő módon és helyen való foganatosítására, megjegyezvén, hogy az erre a célra az üzemterv előírásaitól eltérően foganatosítandó gyéritések, áterdölések csak a 0·8 záródásunál sűrűbb erdőrészekben engedélyezhetők, s itt is csak azzal a feltétellel, hogy a gyérités, áterdölés után az erdő egyenletes sűrűsége legalább 0·8 maradjon.

Megjegyzem továbbá, hogy legfeljebb akkora kiterjedésű rendkívüli áterdölési (gyéritési), avagy rendkívüli vágásterületek engedélyezhetők, amelyeken a vágatás és a tűzifatermelés legkésőbb a most következő ősztéli időszak végéig teljesen befejezhető.

Budapest, 1915. évi augusztus hó 4-én.

Ghillány.

IV.
KORRENDELET.

Valamennyi kir. erdőfelügyelőségnek
a tűzifatermelés fokozása ügyében.

105521/1915/I/A/4. szám. — A tűzifatermelés fokozása érdekében a vármegyei és a városi gazdasági albizottságok elnökeihez egyidejűleg intézett rendeletem másolatát tudomásvétel és mihez-tartás végett idecsatolva megküldöm.

Együttal utasítom a kir. erdőfelügyelőséget, hogy az üzemtervtől eltérően gyakorlandó tűzifahasználat engedélyezése iránt a magánerdőbirtokosoktól közvetlenül az erdőfelügyelőséghez érkező, az állami kezelés alatt álló erdőket illetőleg pedig a m. kir. állami erdőhivatal által a kir. erdőfelügyelőségnek megküldendő kérvények ügyében szakvéleményét *3 (három) nap* alatt terjeszse a gazdasági albizottság elnöke elé s hasson oda, hogy a gazdasági albizottság elnöke az engedélyt — ha az erdőfelügyeleti szempontból megadható — soronkívül adja meg.

Külön is felhívom továbbá az erdőfelügyelőség figyelmét arra, hogy az ezidőszerinti tűzifakészletek a várható ősztéli szükségletek kielégítésére korántsem elégségesek s hogy országos érdek követeli a tűzifatermelésnek fokozott mértékben való folytatását, illetőleg sürgős beállítását.

Elvárom tehát, hogy maga az erdőfelügyelőség is a legnagyobb buzgalommal és érdemlegesen közreműködjék abban, hogy az előrelátható tűzifahiány a lehető legkisebb mértékre szoríttassék s utasítom, hogy kerületében azokat a magánerdőbirtokosokat, akiknek tűzifatermelésre alkalmas és kedvező fekvésű erdeik vannak, személyes érintkezés útján is igyekezzék rávenni arra, hogy akár a helyi, vagy közelvidéki, akár pedig a távolabb vidéki tűzifaszükségletek kielégítéséhez megfelelő tűzifakészlet termelésével és a fogyasztás részére való eladásával hozzájáruljanak s ha a tűzifahasználat az üzemterv keretében nem volna gyakorolható s ahhoz külön erdőrendészeti engedélyre volna szükségük, azt az erdőfelügyelőség által adandó utbaigazítások szerint kiállítandó s közvetlenül az erdőfelügyelőségnél benyújtandó folyamodványban sürgősen kérelmezzék is.

Budapest, 1915. évi augusztus hó 4-én.

Ghillány.

V.

KÖRRENDELET.

Valamennyi m. kir. állami erdőhivatalnak

a tűzifatermelés fokozása tárgyában.

105521/1915/I/A/4. sz. — A tűzifatermelés fokozása érdekében a vármegye és a városi gazdasági albizottságok elnökeihez egyidejűleg intézett rendeletem másolatát tudomásvétel és miheztartás végett idecsatolva megküldöm.

Együttal utasítom az erdőhivatalt, hogy az üzemtervtől eltérően gyakorlandó tűzifahasználat engedélyezése iránt az erdőbirtokosoktól a kezelő m. kir. járási erdőgondnokságok útján az erdőhivatalhoz érkező kérvények ügyében szakvéleményét *3 (három) nap alatt* — erre a rendeletre való hivatkozással — közvetlenül az illetékes kir. erdőfelügyelőségeknek küldje meg.

Külön is felhívom továbbá az erdőhivatalt és a m. kir. járási erdőgondnokságok figyelmét arra, hogy az ezidőszerinti tűzifakészletek a várható ősz-téli szükségletek kielégítésére korántsem elégségesek s hogy országos érdek követeli a tűzifatermelésnek fokozott mértékben való folytatását, illetőleg sürgős beállítását.

Elvárom tehát, hogy maga az erdőhivatal is legnagyobb buzgalommal és érdemlegesen közreműködjék abban, hogy az előrelátható tűzifahiány a lehető legkisebb mértékre szoríttassék s utasítom, hogy a m. kir. járási erdőgondnokságoktól szigorúan követelje meg, hogy kerületükben azokat az erdőbirtokosokat, akiknek tűzifatermelésre alkalmas és kedvező fekvésű erdek vannak, személyes érintkezés útján is igyekezzenek rávenni arra, hogy akár a helyi vagy közeli vidéki, akár pedig a távolabb vidéki tűzifa-szükségletek kielégítéséhez megfelelő tűzifakészlet termelésével és a fogyasztás részére való eladásával hozzájáruljanak s ha a tűzifahasználat az üzemterv keretében nem volna gyakorolható s ahhoz külön erdőrendészeti engedélyre volna szükségük, azt a m. kir. járási erdőgondnokság által adandó utbaigazítások szerint kiállítandó s közvetlenül a m. kir. járási erdőgondnokságnál benyújtandó folyamodványban sürgősen kérelmezzék is.

Budapest, 1915. évi augusztus hó 4-én.

Ghillány.

VI.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1915. évi október hó 28-dik 109321/I/A/24. szám alatt kelt és Budapest székesfőváros tanácsához intézett értesítése a tüzifaszükséglet fedezése tárgyában.

Hivatkozással az idei téli tüzifaszükségletek kielégítésénél előreláthatóan bekövetkező bajok orvoslása ügyében tett felterjesztésére, továbbá az említett ügyben a vezetésem alatt álló minisztériumban a székesfőváros képviselőjében dr. Vita Emil tanácsnoknak, továbbá a fővárosnál érdekelt nagyobb tüzifatermelő vállalatok kiküldötteinek részvételével megtartott tárgyalásokon létrejött szóbeli megállapodásokra a székesfőváros tanácsát a következőkről értesitem.

I.

A Budapestre szánt tüzifakészletek vasúthoz való szállításának előmozdítása, továbbá a tüzifatermelésnek fokozása érdekében az alább következő II. 1—5. pontok alatt megemlített intézkedések közül azokat, amelyeket tőlem egyes tüzifatermelő birtokosok, czégek, vállalatok stb. kérni fognak, megteszem abban az esetben, ha Budapest székesfőváros tanácsa előttem igazolja, hogy az illető tüzifatermelő kötelező nyilatkozatot tett arra nézve, hogy:

1. nyilatkozatának megtételétől kezdve 1916. évi márczius hó hó 31-ig terjedő idő alatt összesen a székesfőváros tanácsával egyetértően megállapított mennyiségű tüzifát Budapest pályaudvaraira (vagy hajóállomásaira) beszállít;

2. a Budapestre az 1915. évi október hó 1-től kezdve az 1916. évi márczius hó 31-ig terjedő idő alatt általa beszállított hasáb tüzifát vagononként, azaz: 100 (egyszáz) métermázsánként legfeljebb 380 (háromszáznyolcvan) koronáért adja el;

3. az 1915. évi október hó 1-től kezdve szóban lévő nyilatkozatának megtételéig Budapestre beszállított és ott eladott tüzifa után vagononként 380 koronán felül beszedett vételárat vevőinek visszafizeti;

4. már most tudomásul veszi, hogy amennyiben a tüzifa ármaximálása a fentebbi 2. pontban említett időszak alatt esetleg

bekövetkeznek, a kölcsönösen most megállapított 380 koronás eladási ár helyébe a hatóságilag megállapított maximálás ár lép érvénybe.

II.

Az előbbeni I. 1—4. pontokba foglalt feltételek beigazolása esetén :

1. megteszem a szükséges lépéseket arra, hogy a kérelmező tüzfatermelő 43—50 éves, a népfölkeléshez már besorozott, vagy az újabb szemléken újabban besorozandó üzemvezetői, felügyelői, gépészeti személyzete és famunkásai a megkívántató számban és a mostani tüzfatermelési időszak tartamára, amennyiben állandóan a kérelmező tüzfatermelő üzeménél dolgoznak — a tényleges népfelkelői szolgálat alól felmentessenek;

2. támogatom a folyamodó tüzfatermelőnek arra irányuló kérelmét, hogy a népfölkeléshez tartozó már bevonult üzemvezetői, felügyelői, gépészeti személyzete és famunkásai a megkívántató számban és a mostani tüzfatermelési időszak tartamára — amennyiben katonai beosztásuk megengedi — szabadságoltassanak abból a célból, hogy szabadságoltatásuk ideje alatt állandóan a kérelmező tüzfatermelő üzeménél dolgozhassanak;

3. támogatom a folyamodó tüzfatermelőknek orosz foglyok engedélyezése iránt beadandó s ezzel kapcsolatban arra irányuló kérvényét, hogy a rendelkezésre bocsátandó orosz foglyok lehetőleg a tüzfatermeléshez értő famunkások közül válogattassanak össze;

4. kilátásba helyezem a folyamodó tüzfatermelők által famunkásaik és az általuk alkalmazott foglyok és fuvarosok élelmezéséhez beszerzendő gabonaneműek, élelmiszerek és takarmányneműek vásárlásának és szállításának lehető megkönnyítését az érvényben lévő szabályok keretében és az általam szükségesnek talált kikötések pontos betartásának kötelezettsége mellett;

5. felhatalmazást adok az illetékes közigazgatási hatóságnak a környékbeli közérőnek, fogatos járműveknek és szállításra alkalmas állatoknak a székesfővárosba irányított tüzfakészleteknek a vasuti állomáshoz való fuvarozásához leendő kirendelésre, azzal a feltétellel, hogy az említett közmunkák teljesítéseért a háborút megelőző békeidőben fizetett munka- és fuvarbéreknek kétszerese

fizettség a közérőt stb. igénybevett tüzfatermelő által s azzal a megjegyzéssel, hogy annak megállapítása, hogy a közérő stb. kirendelésére meg van-e a lehetőség, az illetékes közigazgatási hatóság feladata.

III.

Hozzájárulok ahhoz, hogy a Budapest székesfőváros tanácsa által a budapesti detail-tüzifakereskedelem javára megállapított árkülönbség (Spannung) — mint a termelési ár és a budapesti helyi detail-ár közti maximális különbség — a mostani téli fűtési időszak egész tartama alatt, vagyis az 1916. évi márcziua hó 31-ig fentartassék, abban az esetben, ha a budapesti helyi forgalomnál érdekelt összes tüzfakereskedők magukra nézve kötelezőnek ismerik el azt, hogy a fűrészelt és aprított tüzfát a budapesti helyi forgalomban csak súly szerint lehet árusítani és annak megjegyzésével, hogy a budapesti helyi forgalomban szedhető tüzifaárak természet-szerűleg mindig az érvényben lévő termelési ár szerint alakulnak.

IV.

Mihez tartásául megjegyzem, hogy :

1. a II. 1—5. pontok alatt említett ügyekben minden egyes tüzfatermelő által külön-külön kérvények adandók be;

2. Budapest székesfőváros tanácsának minden egyes kérvényen igazolnia kell, hogy folyamodó tüzfatermelő a fentebbi „I. 1—4. pontok alatt megállapított követelményeknek megfelelő írásbeli kötelező nyilatkozatot“ kiállította-e és hogy „hány vagon tüzfának Budapestre való szállítására“ kötelezte magát;

3. az előbbeni pont értelmében igazolási záradékkal ellátott kérvények a vezetésem alatt álló minisztérium I. A. 4. ügyosztályában adandók be;

4. a II. 1. és 2. alatt említett kérvényekben megjelölendő a folyamodó tüzfatermelőnek az a telepe vagy telepei (vármegye, járás, község), amelyről, illetőleg amelyekről a Budapestnek szánt tüzfát szállítja s kimutatandó, hogy ezen telepen vagy telepein a felmentendő alkalmazottain felül hány munkavezetőt, munkást stb. alkalmaz; e kérvényekhez mellékelendők az idemlékelve megküldött mintának megfelelően kiállított felmentési javaslatok; ez

alkalommal is hangsúlyozván, hogy az említett pontok alatt csak a magyar népfölkeléshez tartozókról van szó;

5. a II. 3. pont alatt említett kérvényekben pontosan megjelölendő a tüzfatermelőnek az a telepe (vármegye, járás, község), amelyről a Budapestnek szánt tüzifát szállítja s ahol az orosz foglyok alkalmazandók lennének; s kimutatandó, hogy folyamodó ezen telepén az orosz foglyokon kívül hány munkást alkalmaz?

6. a II. 4. pont alatt említett kérvényekben pontosan megjelölendő az, hogy a tüzfatermelőnek az a telepe, amelyről a Budapestnek szánt tüzifát szállítja, hol fekszik (vármegye, járás, község); ezeken a kérvényeken a helyi hatósággal igazoltatni kell, hogy folyamodó tüzfatermelő a folyamodványban megjelölt telepén hány munkást és fuvarost alkalmaz, valamint hány igavonó állatot tart el, avagy hány munkással és fuvarossal szerződött már és ezek mikor érkeznek a telepre?

7. a II. 5. pont alatt említett kérvényekben pontosan megjelölendő, hogy a tüzfatermelőnek az a telepe, amelyről a Budapestnek szánt tüzifát szállítja, hol fekszik (vármegye, járás, község); ezekben a kérvényekben határozottan és pontosan megjelölendő, hogy folyamodó tüzfatermelő mely községekből kívánná a közerőt stb. és pedig mely időtartam alatt hetenként hányszor igénybe venni; ezek a kérvények felterjesztés előtt erre a rendeletre való hivatkozással bemutatandók az illetékes közigazgatási hatósághoz (alispánhoz, polgármesterhez) annak — magán a kérvényen való — megállapítása végett, hogy a közerőnek stb.-nek a kérelmezett környékről és módon való kirendelésére meg van-e a lehetőség, illetőleg hogy a közerő- stb. kirendelés milyen feltételek mellett javasoltatik a közigazgatási hatóság által.

V.

Felhivom a székesfőváros tanácsát, hogy:

1. a jelen rendeletem I., II. és IV. pontjaiban foglaltakat a Budapest tüzifaszükségletének ellátásánál komolyan figyelembe jöhető tüzfatermelőkkel közölje s őket — a felmentési javaslatmintának kiadása mellett — a szükséges tájékoztatással lássa el;

2. az egyes kötelező nyilatkozatot aláírt tüzfatermelők által bemutatandó kérvényeket a IV. 2. pontnak megfelelő záradékkal lássa el;

3. az egyes tüzfatermelők által aláírt kötelező nyilatkozatnak s az ahhoz tartozó két mellékletnek *hiteles másolatait*, valamint a helyi forgalomra vonatkozó tüzifaárak megállapítására vonatkozó székesfővárosi tanácsi határozatot hozzám terjessze fel.

Báró Ghillány s. k.

VII.

A m. kir. földmivvelésügyi miniszter 1915. évi október hó 28-án 109321/I/A/4. szám alatt kelt és valamennyi főispánhoz intézett átirata a tüzifaszükséglet fedezése tárgyában.

Budapest székesfőváros. tüzifa ellátásának biztosítása ügyében a székesfőváros tanácsához egyidejűleg intézett leiratom másolatát azzal a megjegyzéssel küldöm meg Méltóságodnak — ugyis, mint a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága elnökének —, hogy amennyiben más városok is, továbbá egyes közintézmények, vasutak, bányavállalatok stb. tüzifa-, talpfa-, illetőleg bányafaszükségletüket a székesfővárosnál követett eljáráshoz hasonló eljárással kívánák biztosítani, a velük ez iránt egyezsége lépett fatermelő birtokosoknak, vállalatoknak, czégeknek segítésére — az egyezés beigazolása esetén — ugyancsak a székesfővároshoz intézett és most közölt leiratomból kivethető lépések megtételét helyezem kilátásba.

Felkérem Méltóságodat, hogy a jelen leiratomban foglaltakról az érdekelt köröket megfelelő módon értesíteni, az alispánok és a polgármesterek figyelmét a fővároshoz intézett leiratom II. 5. és IV. 7. pontjaiban foglaltakra felhívni és az egyes fatermelőkkel előveendő tárgyalásokba — különös tekintettel az egyezségileg megállapítandó faárakra — a kir. erdőfelügyelőségeket, avagy a m. kir. állami erdőhivatalokat bevonni sziveskedjék.

Amennyiben Méltóságodnak a most megküldött „Felmentési javaslat“ mintából több példányra volna szüksége, kérem ennek közlését.

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Báró Ghillány s. k.

VIII.

.....vármegye

közönségének.

Budapest, 1915. évi november hó 4-én.

239149/1915/20/b. honv. miniszteri szám. — Felhivom a törvényhatóságot, hogy haladéktalanul intézkedjék aziránt, hogy az ország tűzifaszükségletének zavartalan kielégíthetése végett

a) az erdőgazdákat, fatermelők (tüzi- és épületfa, műszerfagyártmány és faszéntermelőket) üzemvezetőit, felügyelő és gépészeti személyzetét és munkásait;

b) erdei termékszállítók alkalmazottait (fuvaros, erdei vasut és kötélpálya alkalmazottait);

c) erdei termékeket feldolgozó fűrész- és tűzifavágóüzemek stb. alkalmazottait,

az ez üzemeknél való alkalmazásuk tartama alatt és különösen a tűzifatermelés idején, a községi előljáróságok az 1912. évi LXVIII. törvénycikk alapján személyes szolgálatok teljesítésére ne rendeljék ki.

Egyutta azt is elrendelem, hogy az említett üzemek és vállalatok birtokában levő fogatos járművek és igavonó állatok a hadszolgálati törvény alapján csakis abban az esetben rendeltessenek ki, ha a katonai részről történő igénylés kiállítása, más járművek és állatok rendelkezésre bocsátásával már nem lehetséges.

A miniszter helyett:

Karátsony s. k.
államtitkár.